

**Навчальна програма / орієнтовне календарно-тематичне
планування уроків географії в 6 класі
(2 год. на тиждень)**

Укладено у відповідності до модельної навчальної програми:

«Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти

(автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)

Групи загальних групи результатів навчання.

1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження
2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту
3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства
4. Розвиток геопросторового мислення та картографічної грамотності, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту

Рекомендований варіант запису груп загальних результатів у Свідоцтво досягнень.

1. *Пізнає світ природи, досліджуючи її*
2. *Опрацьовує, систематизує та представляє інформацію*
3. *Розуміє закономірності природи та діє для сталого розвитку*
4. *Володіє геопросторовим мисленням та вміє користуватися картою*

№ №	Дата	Очікувані результати. Учениця/Учень	Зміст матеріалу, пропонований для вивчення (виділено тему уроку)	Види навчальної діяльності.	Д/З	Групи результатів навчання
Вступ (4 год.)						
1		<i>з'ясовує і пояснює</i> значення географічних знань у житті людини.	Географія як наука про Землю. Значення географічних знань та умінь для життєдіяльності людини.	Робота з інформацією: Демонстрування навчальних матеріалів «Географія в сім'ї наук про Землю». Робота в групах для розв'язання проблеми: «Що і навіщо вивчати сучасним географам?»		2, 3
2		<i>розуміє</i> причини розмаїття природи та певні її закономірності; <i>розпізнає</i> з допомогою вчителя пізнавальну географічну проблему у запропонований спосіб; <i>взаємодіє в групі</i> для розв'язанням навчальної проблеми відповідно до своєї ролі; <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів; <i>критично оцінює</i> географічну інформацію, отриману з різних джерел.	Методи географічних досліджень. Сучасні наукові дослідження Землі і винаходи людства.	Робота з інформацією: Демонстрування навчальних матеріалів «Як працюють географи-дослідники (методи географічних досліджень)». Робота в групах для розв'язання проблеми: «Чому корисні копалини добувають з морського дна?», «Навіщо досліджувати Антарктиду?»		1, 2, 3
3		<i>використовує</i> карту, картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень. <i>здійснює</i> пошук географічної	Сучасні друковані та електронні джерела географічної інформації. Особливості організації власних географічних спостережень.	Віртуальна мандрівка з використанням вебресурсів («Google Earth», «Google maps» тощо). Віртуальна подорож одним із природничих музеїв України/ світу.		2, 4

		інформації з різних джерел; <i>логічно структурує</i> власне повідомлення; <i>презентує</i> результати своєї роботи у запропонований спосіб.	Експрес-тест 1	Бесіда/есе: «Як знання про Землю вплинули на ... (обрання місця та форми відпочинку влітку/підготовку одягу й взуття напередодні навчання в школі/планування поїздки/ін.)».		
Розділ I. Земля на глобусі й карті (12 год.)						
Тема 1. Глобус – модель Землі						
4		<i>розуміє</i> зміст поняття «геоїд».	Форма і розміри Землі. Навколосвітня подорож Ф. Магеллана.	Робота в групах для розв’язання проблеми: Яке географічне значення кулеподібної форми Землі?		3
5		<i>досліджує</i> об’єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> глобус як джерело інформації; <i>пояснює</i> як рухи Землі впливають на її природу й життя людей.	Рухи Землі та їх наслідки.	Користування моделями: Демонстрування глобуса як моделі Землі. Моделювання рухів Землі з використанням телурію/ веб-ресурсів/ друкованих наочних посібників/ рисунків тощо.		1, 3, 4
6		<i>добирає</i> математичний апарат для розв’язання навчальних завдань; <i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на глобусі.	Глобус та його види, умовні знаки. Визначення напрямків на глобусі.	Робота з картографічною інформацією: що і як позначено на глобусі? Визначення напрямків на глобусі.		1, 2, 4
Тема 2. Зображення Землі на карті						
7		<i>співвідносить</i> інформацію на карті, плані, глобусі та космоснімку.	Зображення земної поверхні на космічних знімках та глобусі, картах, планах місцевості.	Практична робота «Порівняння зображень однієї ділянки місцевості на різних зображеннях земної поверхні».		1, 2, 4
8		<i>добирає</i> математичний апарат	Визначення напрямків на	Розв’язування задач на		1, 4
9		для розв’язання навчальних	картах та на місцевості	визначення напрямків на картах		

	завдань.		та на місцевості. Користування приладами: «Визначення сторін горизонту за компасом» Практичні роботи на місцевості «Орієнтування на місцевості», «Визначення азимутів».		
10	<i>використовує</i> вміння перетворювати й представляти різні види масштабів.	Масштаб та його види.	Розв'язування задач на перетворення одного виду масштабу в інший. Практична робота «Порівняння зображень однієї ділянки місцевості на картах різних масштабів».		1, 2
11	<i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань.	Визначення відстаней між об'єктами на глобусі та карті й плані місцевості.	Користування моделями, вимірювальними приладами: Визначення відстаней між об'єктами на глобусі, карті й плані місцевості з використанням циркуля-вимірювача, курвіметра, нитки.		1, 4
12	<i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; <i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і дотримується їх.	Шкільні географічні карти, географічні атласи, картографічні онлайн-ресурси.	Робота у групі для розв'язання проблем: Командна гра-квест «Навколосвітня подорож» за допомогою карт світу. Географічний диктант «Опис місцевості за електронними картами».		1, 4
13	<i>логічно структурує</i> власне повідомлення; <i>використовує</i> карту як джерело інформації;.	Загальногеографічні та тематичні карти. Легенди загальногеографічних та тематичних карт.	Робота з інформацією: Розпізнавання умовних знаків на картах. Читання інформації з тематичної карти.		1, 2, 4

14	<i>з'ясовує і пояснює з допомогою вчителя чи інших осіб значення сучасних картографічних зображень в житті людини.</i>	Географічна карта в житті людини.	Проектна діяльність: Карти у житті та господарській діяльності людини.		2, 4
15		Підсуковий урок із теми «Вступ. Земля на глобусі й карті».	Діагностувальна тематична робота 1.		
16		Корекція досягнення очікуваних результатів навчання. Аналіз ДТР-1			
Розділ II. Оболонки Землі. Тема 1. Літосфера (12 год.)					
17	<i>розуміє зміст понять «літосфера».</i>	Будова літосфери.	Моделювання: Будова літосфери. Практична робота (початок): Ведення та аналіз даних календаря погоди за місяць. (для теми «Атмосфера»)		2, 3
18	<i>розуміє зміст понять «літосферна плита»; встановлює з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються у літосфері.</i>	Літосферні плити, механізм та наслідки їх переміщення.	Моделювання: Процеси у літосфері «Рух літосферних плит». Практична робота: «Позначення на контурній карті меж літосферних плит».		2, 3, 4
19	<i>розуміє зміст понять «землетрус», «епіцентр землетрусу»; використовує здобуті знання і набутий досвід для збереження життя й здоров'я свого та інших людей під час землетрусу.</i>	Землетруси.	Презентування інформації з різних джерел «Наслідки катастрофічних землетрусів». Робота з інформацією: Розроблення «пам'ятки» жителю і туристу про ознаки наближення землетрусу (буклет, постер, флаєр).		3, 4
20	<i>розуміє зміст понять «вулкан», «кратер», «жерло», «гейзер»,</i>	Вулканізм. Сейсмічні пояси світу.	Дискусія: Чому люди живуть на схилах вулканів попри		2, 3, 4

	<p>«сейсмічний пояс»; <i>здійснює</i> пошук географічної інформації з різних джерел; <i>використовує</i> здобуті знання і набутий досвід для збереження життя й здоров'я свого та інших людей під час виверження вулкану; <i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті вулкани Етна, Мауна-Кеа, Карадаг.</p>	<p>Експрес-тест 2</p>	<p>небезпеку їхнього виверження? Моделювання: Процеси у літосфері «Вулкан». Робота з інформацією: Створення лепбуку/буклету активно діючих вулканів світу. Розроблення «пам'ятки» жителю і туристу про ознаки виверження вулкану (буклет, постер, флаєр). Практична робота: Позначення на контурній карті сейсмічних поясів, окремих вулканів.</p>		
21	<p><i>розуміє</i> зміст понять «ерозія», «зсув», «вивітрювання» <i>розрізняє</i> види вивітрювання та ерозії; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження процесів у літосфері; <i>використовує</i> здобуті знання і набутий досвід для збереження життя й здоров'я свого та інших людей під час утворення зсуву.</p>	<p>Зовнішні процеси на земній поверхні.</p>	<p>Моделювання: Процеси у літосфері «Зсув», «Водна ерозія». Робота у групі для розв'язання проблем: Як попередити про загрозу зсуву місцеву громаду? Робота з інформацією: Розроблення «пам'ятки» жителю і туристу про ознаки утворення зсуву (буклет, постер, флаєр).</p>		3
22	<p><i>розуміє</i> зміст понять «абсолютна і відносна висота точок», «горизонталь».</p>	<p>Абсолютна і відносна висота точок. Горизонталі. Шкала висот і глибин.</p>	<p>Практична робота: Визначення за планом місцевості, фізичними картами абсолютної і відносної висоти окремих об'єктів..</p>		2, 4
23	<p><i>розрізняє</i> гори і рівнини за</p>	<p>Форми рельєфу поверхні</p>	<p>Робота з інформацією:</p>		1, 2, 4

		висотою; <i>використовує</i> фізичну карту як джерело інформації; <i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті гори (Гімалаї, Карпати, Кримські), рівнини (Амазонська низовина, Східно-Європейська рівнина, Бразильське плоскогір'я, Придніпровська височина і Придніпровська низовина); <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для моделювання, організації власних географічних досліджень; <i>презентує</i> результати своєї роботи у запропонований спосіб.	Землі. Рельєф суходолу. Рівнини. Фізична карта світу, півкуль, України. Рельєф суходолу. Гори.	Створення лепбуку/буклету «Еверест “підріс” майже на один метр». Найвища гора Землі Еверест чи Мауна-Кеа? Створення фотогалереї унікальних форм рельєфу земної кулі/ свого краю. Практичні роботи: Позначення на контурній карті гір і рівнин. Опис гір, рівнин за фізичною картою. Групування форм поверхні на фізичній карт (України, материка, світу) за висотою Користування цифровими моделями «Планета Земля» і «Google Maps», ін.		
24						1, 2, 4
25	1	<i>використовує</i> карту океанів як джерело інформації; <i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті Маріанську западину.	Рельєф дна океану.	Практична робота: Позначення на контурній карті западин.		1, 4
26	3	<i>розуміє</i> зміст понять «мінерал», «гірська порода»; <i>розрізняє</i> гірські породи за походженням; <i>складає з допомогою вчителя чи інших осіб</i> план дослідження; <i>встановлює з допомогою вчителя</i> взаємозв'язки явищ і	Мінерали і гірські породи. Корисні копалини.	Дослідження: Як «народжується» граніт, базальт, пісок, вапняк, торф, кам'яна сіль? Чому глина буває кольоровою? Корисні копалини в облаштуванні житла (господарських будівель).		3

		процесів, що відбуваються у літосфері.				
27			Підсумковий урок із теми «Літосфера».	Діагностувальна тематична робота 2.		
28			Корекція досягнення очікуваних результатів навчання. Аналіз ДТР-2			
Розділ II. Оболонки Землі. Тема 2. Атмосфера (14 год.)						
29		<i>розуміє зміст понять «атмосфера», «озоновий шар».</i>	Склад і будова атмосфери.	Робота у групі для розв'язання проблем: Чому атмосферу ділять на окремі шари?		2, 3
30		<i>встановлює з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються в атмосфері; планує географічне дослідження процесів в атмосфері з допомогою вчителя; виконує з допомогою вчителя чи інших осіб спостереження, фіксує одержані результати; добирає математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; представляє результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв.</i>	Нагрівання атмосферного повітря. Добовий хід температури повітря, причини його коливання.	Практична робота: Ведення та аналіз даних календаря погоди за місяць. (розпочинається у темі "Літосфера") Моделювання процесів: Нагрівання атмосферного повітря. Робота з інформацією: Презентування інформації з різних джерел: Чому біля берегів водойм в гарячу пору прохолодніше? Робота у групі для розв'язання проблем: Чому на вершинах гір холодніше, ніж біля їх підніжжя? Користування вимірювальними приладами: Зняття показів термометрів. Розв'язування задач: Визначення середніх температур повітря, амплітуди температур повітря за певний		1, 2, 3, 4

				період часу, зміни температури повітря.		
31	<p><i>розуміє зміст понять «амплітуда температур повітря», «середні температури», «теплові пояси»;</i></p> <p><i>будує графічні моделі: графік зміни температури повітря;</i></p> <p><i>аналізує з допомогою вчителя результати досліджень атмосфери за запропонованими критеріями;</i></p> <p><i>представляє результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв.</i></p>	<p>Річний хід температури повітря, причини його коливання. Середні температури, амплітуди температури.</p>	<p>Практична робота:</p> <p>Складання й аналіз графіка добового і річного ходу температури повітря.</p>		1, 2	
32	<p><i>розуміє зміст понять «атмосферний тиск»</i></p> <p><i>встановлює з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються в атмосфері;</i></p> <p><i>добирає математичний апарат для розв'язання навчальних завдань.</i></p>	<p>Атмосферний тиск, його зміни у тропосфері.</p>	<p>Моделювання процесів: Дія атмосферного тиску в домашніх умовах.</p> <p>Розв'язування задач: Зміни атмосферного тиску з висотою.</p> <p>Користування вимірювальними приладами: Зняття показів барометра.</p>		2, 3, 4	
33	<p><i>розуміє зміст понять «сила вітру», «бриз»;</i></p> <p><i>моделює атмосферні явища самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб;</i></p> <p><i>будує графічні моделі: розу вітрів;</i></p>	<p>Вітер: причини виникнення, напрямки, сила, швидкість.</p> <p>Роза вітрів.</p> <p>Експрес-тест 3</p>	<p>Дослідження: Як визначити швидкість вітру за місцевими ознаками?</p> <p>Моделювання процесів: Виникнення вітру.</p> <p>Проектування місця розміщення підприємства, яке викидає</p>		1, 2, 3, 4	

		<i>аналізує з допомогою вчителя результати досліджень атмосфери за запропонованими критеріями; представляє результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв.</i>		шкідливі речовини в атмосферне повітря, у своїй місцевості з урахуванням рози вітрів. Практична робота «Складання й аналіз рози вітрів». Користування вимірювальними приладами: Зняття показів флюгера.		
2-й семестр						
34		<i>розрізняє абсолютну і відносну вологість повітря; добирає математичний апарат для розв'язання навчальних завдань.</i>	Вода в атмосфері: випаровування, вологість повітря та її зміни.	Розв'язування задач: Визначення відносної вологості повітря. Користування вимірювальними приладами: Зняття показів гігрометра.		3
35		<i>розрізняє види хмар.</i>	Хмари, їхні форми, хмарність. Туман.	Робота з інформацією: Презентування інформації з різних джерел: визначення видів хмар за наочними посібниками. Моделювання процесів: Утворення хмар і опадів.		3
36		<i>розрізняє види опадів; моделює атмосферні явища самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб; будує графічні моделі: діаграми хмарності, опадів; аналізує з допомогою вчителя результати досліджень атмосфери за запропонованими критеріями;.</i>	Опади, їхні види, вимірювання.	Практична робота Складання й аналіз діаграми хмарності й опадів. Користування вимірювальними приладами: Зняття показів опадоміра.		1, 3
37		<i>розуміє зміст поняття</i>	Погода, її елементи.	Дослідження: Мінливість		3

		«погода»; <i>представляє</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про погоду в різних формах.	Експрес-тест 3	погоди на інтерактивних картах погоди. Практична робота Характеристика погоди у даній місцевості з використанням метеоприладів / з допомогою онлайн-застосунків погоди.		
38		<i>розуміє зміст поняття</i> «клімат»; <i>представляє</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про клімат в різних формах.	Клімат. Кліматична карта світу, України.	Робота з інформацією: Презентування інформації з різних джерел: «Як працюють метеорологи?».		2, 3, 4
39		<i>обирає</i> самостійно або з допомогою вчителя ідеї, способи, засоби для розв'язання навчальної / життєвої проблеми щодо погодних явищ; <i>представляє</i> результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв.	Небезпечні і рідкісні атмосферні явища.	Проектна діяльність: Розпізнавання та правила безпечної поведінки під час несприятливих атмосферних явищ, які характерні для вашої місцевості (буклет, постер, флаер). Дослідження: Як запобігти зневоднення організму людини, теплового і сонячного удару в умовах спекотної погоди.		1, 2
40		<i>представляє</i> результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв.	Людина і атмосфера.	Дослідження: Як впливає парниковий ефект на розвиток овочівництва, квітникарства закритого ґрунту у своїй місцевості? Як можна використовувати енергію сонця й вітру? Глобальне потепління: погляди кліматологів.		2
41			Підсумковий урок із теми	Діагностувальна тематична робота 3.		

			«Атмосфера».		
42			Корекція досягнення очікуваних результатів навчання. Аналіз ДТР-3		
Розділ II. Оболонки Землі. Тема 3. Гідросфера (15 год.)					
43		<i>розуміє</i> зміст понять «гідросфера», «море», «затока», «протока»; <i>розрізняє</i> частини Океану; <i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті Чорне, Азовське, Середземне моря; Керченську, Гібралтарську, Магелланову, Берингову протоки; Біскайську, Бенгальську затоки; острови Велика Британія, Гренландія, Мадагаскар, Джарилгач; півострови Скандинавський, Кримський, Аравійський, Індостан.	Складові гідросфери. Світовий океан. Острови в океані. Карта океанів.	Практична робота: «Позначення на контурній карті назв океанів, морів, проток, заток, островів».	1, 3, 4
44		<i>розуміє</i> зміст поняття «солоність океану».	Властивості вод Світового океану.	Робота у групі для розв'язання проблем: Чому океанічна вода замерзає при температурі нижче 0°C? Робота з інформацією: Віртуальна мандрівка «Глибинами океанів» (перегляд панорамних фото і відео). Жак-Ів Кусто – видатний дослідник Світового океану.	3
45		<i>розрізняє</i> види руху води в океанах;	Рухи води у Світовому океані.	Практична робота: «Позначення на контурній карті	3, 4

		<i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті течії Гольфстрім, Західних вітрів. 1		назв течій».		
46		<i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя здобути знання і набутий досвід для розв'язання життєвої проблеми. <i>формулює</i> з допомогою вчителя чи інших осіб очікувані результати дослідження;	Життя в океанах і морях.	Дослідження: Небезпечні тварини на морських пляжах світу. Робота з інформацією: Віртуальна мандрівка «Глибинами океанів» (перегляд панорамних фото і відео). Жак-Ів Кусто – видатний дослідник Світового океану.		1, 2
47		<i>з'ясовує і пояснює</i> з допомогою вчителя значення знань про гідросферу в житті людини, підприємницькій діяльності.	Ресурси Світового океану. Господарська діяльність людини у Світовому океані. Експрес-тест 3	Робота з інформацією: «Океан в небезпеці».		2, 3
48		<i>розуміє</i> зміст понять «річкова долина», «річкова система», «басейн річки», «вододіл», «режим річки». <i>розрізняє</i> елементи річкової долини, види живлення річок; <i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті річки Дніпро, Дунай, Ганг, Ніл, Амазонка; <i>обирає</i> самостійно або з допомогою вчителя ідеї, способи, засоби для розв'язання життєвої проблеми щодо безпечної поведінки під час повеней, катастрофічних паводків, льодоставу й	Води суходолу. Річка: річкова долина, річкова система, басейн річки, вододіл. Живлення, водний режим річки.	Дослідження: Віртуальна подорож річкою. Практична робота: «Позначення на контурній карті назв річок» Моделювання: Виготовлення макета річкової системи (пластилін, папір, нитки...) Робота з інформацією: «Річка надихає» (сторінками художніх творів, учнівської творчості). Фотокросинг «Річки України і світу». Робота з інформацією: Розроблення «пам'ятки» про правила безпечної поведінки біля річки, під час повені,		2, 3, 4

		льодоходу.		паводку, льодоставу й льодоходу. (буклет, постер, флаєр).	
49		<i>розуміє</i> зміст поняття «ерозія»; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань.	Робота річок.	Робота у групі для розв'язання проблем: Як рельєф впливає на напрямок і швидкість течії річок? Практична робота: «Визначення довжини річки, користуючись масштабом, ниткою, курвіметром»;	3
50		<i>розуміє</i> зміст понять «озеро», «болото»; <i>розрізняє</i> види озерних улоговин; <i>знаходить, показує на картах і позначає</i> на контурній карті озера Шацькі, Каспійське, Байкал. <i>обирає</i> самостійно або з допомогою вчителя ідеї, способи, засоби для розв'язання життєвої проблеми щодо безпечної поведінки перебування на березі водойми, руху болотистою місцевістю.	Озера , походження озерних улоговин, солоність. Болота , особливості їх утворення та поширення.	Практична робота: «Позначення на контурній карті назв озер». Робота з інформацією: Як розпізнати непрохідне болото? Яку воно несе небезпеку? Розроблення «пам'ятки» про правила безпечної поведінки біля водойми, при перебуванні в болотистій місцевості. (буклет, постер, флаєр).	2, 3, 4
51		<i>розуміє</i> зміст понять «льодовик», «багаторічна мерзлота»; <i>розрізняє</i> види льодовиків, підземних вод.	Льодовики. Багаторічна мерзлота.	Робота у групі для розв'язання проблем: Які зміни відбудуться на нашій планеті у випадку танення льодовиків Гренландії і Антарктиди? Проектна діяльність. Створення пам'ятки про	3

				правила безпечної поведінки під час повеней, катастрофічних паводків, льодоставу, льодоходу, шторму, цунамі, перебування на березі водойми, руху болотистою місцевістю (буклет, постер, флаер, лепбук).		
52		<i>розуміє</i> зміст понять «підземні води», «мінеральні води», «термальні води».	Підземні води , умови їх утворення і залягання в земній корі. Термальні та мінеральні води.	Дослідження: Чому міліють криниці?		3
53		<i>розуміє</i> зміст понять «болото», «водосховище», «канал»; <i>розпізнає</i> з допомогою вчителя пізнавальну проблему щодо використання водних ресурсів, охорони водних об'єктів у запропонованій ситуації; <i>з'ясовує і пояснює</i> з допомогою вчителя значення знань про гідросферу в житті людини, підприємницькій діяльності; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до наслідків впливу людини на гідросферу; <i>наводить приклади</i> подолання наслідків стихійних явищ і процесів у гідросфері.	Штучні водойми і водотоки. Водні ресурси.	Дослідження: Куди потрапляють стічні води? З яких водних джерел здійснюється водопостачання твого населеного пункту? Моделююча вправа з використанням фізичної карти «Будуємо греблю на річці: мета, місце, наслідки». Робота у групі для розв'язання проблем: Обмін досвідом економії води в родині. Розв'язування задач: Як заощадити на воді?/Скільки коштує вода?		3, 4
54		<i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються в гідросфері, унаслідок взаємодії гідросфери з літосферою.	Людина і гідросфера.	Екскурсія до водного об'єкту: Опис водного об'єкта за картою та на місцевості. Екологічні проблеми водойм моєї місцевості.		3
55						
56			Підсумковий урок із теми	Діагностувальна тематична робота 4.		

			«Гідросфера».			
57			Корекція досягнення очікуваних результатів навчання. Аналіз ДТР-4			
Розділ II. Оболонки Землі. Тема 4. Біосфера. Тема 5. Природні комплекси. Тема 6. Антропосфера (13 год.)						
58		<i>розуміє</i> зміст понять «біосфера»; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ в біосфері для розв'язання запропонованої життєвої / навчальної проблеми.	Складові біосфери, взаємозв'язки між оболонками Землі.	Робота з інформацією: «Верміферма – що це?» Робота у групі для розв'язання проблем: Яка роль організмів у перетворенні гірських порід у ґрунті? Яка роль організмів у регулюванні газового стану атмосфери? Чому в екосистемі важливе місце займають рослини? Практична робота: Складання ланцюга живлення для лісі/в степу/на лузі/у водоймі своєї місцевості.		3
59		<i>розуміє</i> зміст понять «ареал».	Біологічні ресурси та закономірності їх поширення.	Дослідження «Які біологічні ресурси використовують у господарській діяльності твого краю?».		3
60		<i>розуміє</i> зміст понять «тип ґрунту»; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості ґрунтів, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>представляє</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про ґрунти своєї місцевості.	Ґрунти. Властивості ґрунтів. Типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів світу.	Робота з інформацією: Як працювати з картою ґрунтів? Дослідження: Стихійні сміттєзвалища, забруднення ґрунтів своєї місцевості.		2, 3, 4

61	<p><i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>презентує</i> приклади власного досвіду зі збереження тваринного, рослинного світу та ґрунтів своєї місцевості.</p>	<p>Земельні ресурси. Людина і біосфера.</p>	<p>Робота у групі для розв'язання проблем: Як визначити тип ґрунту на дачній ділянці, та покращити його родючість? Проектна діяльність: Презентація участі в акції «Посади дерево». Презентація досвіду компостування органічних відходів у домогосподарствах, шкільних їдальнях.</p>	1, 2
62	<p><i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми.</p>	<p>Екскурсія: у краєзнавчий музей/у природу.</p>	<p>Робота у групі: підготовка до екскурсії, визначення очікувань.</p>	1
63	<p><i>розпізнає</i> самостійно або з допомогою вчителя ті із запропонованих проблем щодо природних комплексів, які можна розв'язати дослідницьким способом; <i>розуміє</i> значення співробітництва у розв'язанні навчальної проблеми; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми.</p>	<p>Географічна оболонка – найбільший природний комплекс Землі, її межі та властивості.</p>	<p>Робота у групі для розв'язання проблем: Інтелектуальні практикуми (квест, пазл, проект). Складання схем взаємозв'язків у оболонках Землі: «Літосфера-атмосфера»; «Літосфера-гідросфера»; «Літосфера-біосфера»; «Атмосфера-гідросфера»; «Атмосфера-біосфера»; «Гідросфера-біосфера». Практична робота: Аналіз схем кругообігу води, кисню, карбону в природі («ілюстрування прикладами схем кругообігу води, кисню, карбону в природі»).</p>	1, 4

64	<i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються в природному комплексі; <i>встановлює</i> самостійно або з допомогою вчителя певні закономірності в природі, підтверджує їх самостійно дібраними прикладами.	Природні комплекси як наслідок взаємозв'язків між компонентами природи та їх види. Зональні природні комплекси.	Проектна діяльність: Опис/характеристика/есе /міні-розповіді пам'ятки природи, унікального природного комплексу (ділянка лісу, заплава, водойма, гора, печера тощо). Групова робота. Складання характеристики зональних екосистем: тропічних пустель, саван і рідколісся, вологих екваторіальних лісів (джунглів)	2, 3, 4
65	<i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми.	Екскурсія в довкілля.	Практична робота: Характеристика одного з природних комплексів своєї місцевості за алгоритмом» (письмовий опис, відеоролик, фото презентація, малюнок, модель тощо).	1, 3
66	<i>пояснює</i> зміст поняття «антропосфера»; <i>обирає</i> з допомогою вчителя чи інших осіб наукове пояснення існуванню зони контакту людини з природою; <i>використовує</i> наукові факти для формулювання власних суджень щодо зв'язків антропосфери з іншими оболонками Землі.	Антропосфера – географічний та соціальний простір життя і діяльності людини.	Робота з інформацією: Лепбук/ буклет «Світ, в якому я живу». Дослідження: Земля для людей, чи людина для Землі?)/ «Що чекає планету Земля в майбутньому?»	1, 2, 3
67	<i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми;	Господарська діяльність людини в антропосфері та її взаємозв'язки з іншими	Моделювання: Створення ментальних карт «Людина і навколишнє природне	1, 2, 3

		<i>створює</i> самостійно / в групі чи з допомогою інших осіб презентації щодо впливу людини на компоненти географічної оболонки в запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв; <i>оцінює</i> взаємозв'язок людини з іншими сферами навколишнього середовища; <i>пропонує</i> власні заходи зі збереження природного середовища своєї місцевості.	оболонками Землі. Охорона природи та невиснажливе природокористування.	середовище». Робота у групі для розв'язання проблем: Експертна оцінка стану природного середовища своєї місцевості «Еколог, біолог, географ, хімік...». Енергозбереження для мене – це... «Аукціон ідей»: «Збережемо природу планети». Екологічна акція у своїй громаді.		
68			Підсумковий урок із тем «Біосфера», «Природні комплекси», «Антропосфера».	Діагностувальна тематична робота 5.		
69			Корекція досягнення очікуваних результатів навчання. Аналіз ДТР-5			
70			Підсумковий урок			

Якщо календарно-тематичне планування складається на меншу або більшу кількість годин можна скорегувати таким чином:

1. При рекомендованих двох годинах тижнево не вистачає кількох годин, то можливі такі варіанти:

а) Екскурсії та окремі дослідження (теоретичні частини уроків, де заплановані дослідження, переносяться в наступні уроки) переносяться на період проведення навчальної практики.

б) Діагностувальні тематичні роботи проводяться на завершальних уроках теми або розділу.

в) Об'єднуються уроки у у першому розділі та кожній темі другого розділу, а саме: Розділ I. Уроки 8-9 або 13-14. Розділ II. Тема 1. Уроки 24-25. Розділ II. Тема 2. Уроки 39-40. Розділ II. Тема 3. Уроки 55-56. Розділ II. Теми 4-6. Уроки 58-59.

2. Якщо заклад освіти зменшує кількість годин до мінімальних 35 год. (на 1 год. тижнево), то виконання програми є проблематичним. Як варіант можна зменшити кількість уроків до 58 (70 — 12), а ще 23 уроки об'єднати у Вступі та розділі I по два уроки, у розділі II теми 1-6 — по три уроки (2+2+3+3+3+3+4+3 =23)

3. Якщо заклад освіти збільшує кількість годин до максимальних 105 год. (на 3 год. тижнево), то додавати уроки бажано таку кількість годин до кожної теми, яка б співвідносилася із рекомендованою у цьому плануванні.